

Ana FILIP

DENIILE EMINESCU 1995-2014¹

Ana FILIP

Creată între anii 1860-1861, Asociațiunea Transilvană pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român – ASTRA era, pe lângă Biserică și presă, al treilea factor de luptă al poporului român din Transilvania pentru ridicarea prin cultură de sub opreliștile de tot felul și abuzurile vremelnice stăpâni străini. Aceștia nu s-au mulțumit cu însușirea bogățiilor și a rezultatelor muncii supușilor, ci atentau la însăși identitatea națională a românilor, încercând să le răpească limba, credința, obiceiurile și tradițiile.

Câtă dreptate avea O. Densușianu care afirma: „*Când o națiune și-a pus în cap să stingă cu totul pe alta, nu ia armele ca s-o șteargă de pe fața pământului cu fier și foc, ci îi răpește limba națională*”².

După ce încercările revoluționarilor români de la 1848 nu au dus la rezultatul dorit, înțelepții neamului s-au gândit la alt mijloc de apărare, mai eficace, și anume cultura. De aceea s-a creat în anul 1861 ASTRA la Sibiu, prin străduința celor doi mitropoliți ardeleni, Andrei Șaguna – ortodox și Al. Sterca Șuluțiu, greco-catolic, care au atras alături de ei și elita intelectualității ardeleni, fixând două direcții de acțiune: 1. cultivarea literaturii și istoriei prin studii, publicații, premii și respectiv: 2. ridicarea nivelului cultural al românilor prin școli, cărți, conferințe, negoț și meserii, ambele având ca țel unitatea conștiinței naționale a tuturor românilor și colaborarea frățească a celor două biserici³.

„*Crearea Astei a fost un dar al cerului, de unde i se trage lumina și a fost zămislită de mințile luminate ale intelectualității române*, cum afirma părintele Ioan Morar, protopop de Gherla⁴.

Prin „Astra”, românii nu au fost mereu „ascultători și privitori”, ci au devenit partea cea mai frumoasă a celor ce trudeau împreună cu elita conducătoare la păstrarea tuturor comorilor neamurilor pentru că Asociațiunea a coborât în rândul maselor, creând pe tot întinsul teritoriului românesc Despărțăminte și Cercuri. A creat instituții proprii de cultură și educație, biblioteci sătși, muzee, a publicat reviste și cărți de popularizare, a organizat reuniuni și manifestări culturale de masă, sub îndemnul „să ne luminăm poporul dacă vrem să fim liberi”.

¹ Informațiile privitoare la desfășurarea Deniilor le-am extras fie din *Cratea Astei ieșene*, fie din însemnările proprii, rezultate în urma participării la aceste manifestări. Pentru mai multe informații, a se vedea: Iulian Pruteanu-Isăcescu, Mircea-Cristian Ghenghea, *O istorie vie, cartea Astei ieșene*, Editura Junimea, Iași, 2013.

² Ovid Densușianu, *Filologia romanică: evoluția estetică a limbii române*, vol. 1, Ed. s. n., București, 1929, p. 7.

³ Pentru mai multe informații cu privire la înființarea „Astei” și la scopurile ei, a se vedea: ***, *Actele privitoare la Urdirea și înființarea Asociațiunii Transilvane pentru literatura română, și cultura poporului român*, Tipografia diecesana, Sibiu, 1862; ***, *Statutele Asociațiunii Transilvane pentru Literatura română și cultura poporului român*, In Tipografia lui S. Filtsch (W. Kraft), Sibiu, 1874.

⁴ Ioan Morar, *Colocviile de la Nicula, Edițiile I-II-III*, Editura Ecclesia, Nicula, 2013, p. 47.

„DENIILE EMINESCU 1995-2014”, *Astra Salvensis*, 3, p. 199-210

Interzisă timp de 57 de ani în timpul comunismului, ASTRA și-a reluat activitatea după 1990, când s-au reactivat Despărțămintele și Cercurile existente înainte de 1948 și s-au înființat altele noi, Asociațiunea desfășurând ulterior acțiuni deosebite⁵.

Astfel, ASTRA a comemorat personalități din toate domeniile, a elaborat studii și cercetări, a editat reviste și ziare, a organizat simpozioane, expoziții, concursuri pentru tineret, programe artistice, a strâns și donat zeci de mii de cărți și și manuale pentru românii din afara granițelor etc. Nu puteau lipsi din programele ei marii scriitori, istorici, oameni de știință, artiști etc., cărora li s-au dedicat activități deosebite. La loc de frunte s-au aflat Deniile Eminesciene, organizate de Despărțământul „Mihail Kogălniceanu” Iași, împreună cu Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, și filiala Iași a Academiei Române, de care s-a ocupat, cu succese deosebite, profesoara Areta Moșu din Iași.

Deniile Eminesciene au debutat la iași în iunie 1995, sub genericul „*O floare și o lumânare pentru Eminescu*”. S-au depus coroane de flori la bustul lui Eminescu din parcul Copou, apoi la Muzeul Mihai Eminescu s-a evocat personalitatea lui, opera, s-a desfășurat un recital de poezie. Apoi s-au vizitat la Iași locurile pe unde a călcat poetul și toți participanții au parcurs un itinerar la: Ruginoasa, Botoșani, Ipotești, Putna, Voroneț, Suceava, Beamț, Bacău, Roman, Cheile Bicazului Lacul Roșu, pe parcursul căruia au avut întâlniri cu alți aștrii, cu oficialități, au vizitat locuri legate de prezența poetului, opere de patrimoniu etc. Următoarele ediții au urmat structura de bază a acestei prime ediții, dar s-au îmbogățit an de an.

A doua ediție a avut loc în anul 1996 și a fost intitulată „*Cu Eminescu prin Moldova până la Putna*”. Ea s-a bucurat de o prezență și mai mare a oaspeților din țară și Republica Moldova. După Conferințele de la Iași, oaspeții și organizatorii au plecat spre Putna, vizitând pe traseu Cetatea de scaun a Sucevei, mănăstirile pictate din Bucovina, iar la Putna au fost primiți cu multă căldură și ospitalitate de viețuitoarii mănăstirii. Au avut loc evocări ale serbării din 1871 de la Putna, în organizarea cărora s-a implicat și poetul, s-a vizitat muzeul mănăstirii, și Coliba lui Daniil Sisastrul.

A treia ediție din 1997, numită „*Ci noi locului ne ținem*”, a debutat la Iași cu comemorarea poetului, depunerea coroanelor de flori și conferințele ASTREI, și a continuat în Republica Moldova la Chișinău, Criuleni, Onițcani. Itinerariul a fost menit să marcheze traiectoria spirituală urmată de Eminescu în monografia istorică *Basarabia*, operă de excepție editată în anul 1989 la Chișinău. Moldovenii i-au primit pe frații lor din țară, din Bulgaria și Banatul Sârbesc cu multă bunătate, respect, ospitalitate, și autoritățile la fel.

Deniile din 1998, ediția a patra „*La Iași prin Eminescu spre izvoarele noastre*”, a fost concepută și organizată pentru studenții români ai Institutului de Stat din Ismail și pentru tineretul studios din Sudul Basarabiei (regiunea Odesa-Ucraina), cum se

⁵ Cf. Pamfil Matei, *Asociațiunea în lumina documentelor (1861-1950). Noi contribuții*, Ed. Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2005; Idem, *ASTRA – Asociațiunea transilvană pentru literatura română și cultura poporului român 1861-1950*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1986.

Ana FILIP

specifica în program. Cu toate greutățile întâmpinate, Deniile au constituit o manifestare foarte reușită și au pășit spre internaționalizarea lor.

Între timp și-au reluat activitatea vechile Despărțăminte și cercuri din Basarabia și s-au creat altele noi, care au început și ele activitățile și s-au angajat în mișcarea astristă Alături de participanții la Denii au venit ansambluri și formații artistice de prestigiu din Suceava, Botoșani, Jludești, care prezentau spectacole în fața a sute și chiar mii de spectatori dornici de cântece și dansuri românești. De la o ediție la alta, experiența de organizare și desfășurare s-a îmbogățit și Deniile s-au ridicat la un nivel calitativ care cu greu ar putut fi bănuite la debutul lor.

Sub lumina versului eminescian „*Luceasc-un cer senin pe-ntinsele ape*” s-au desfășurat Deniile ediției a V-a din 1999, care au vizat pe românii din sudul Basarabiei: Glubocoe, Borisovca, Babele, Satu Nou, Cetatea Albă, Sărata și Odesa, unde Eminescu a fost internat de două ori. După deschiderea de la Iași, comemorarea poetului în Copou și Conferințele Astrei, participanții s-au deplasat în Ucraina la românii din sudul Basarabiei și împreună cu Asociația O. D. A. din Odesa s-au organizat expoziții de pictură, de cărți, filatelie, cartofilie și medalistică, s-au donat cărți, s-au desfășurat concerte de fanfară, spectacole folclorice. Erau prezenți oameni de cultură din România, Republica Moldova, Bulgaria, Macedonia, Serbia și Ucraina, care s-au întâlnit sub auspiciile ASTREI și i-au sărbătorit pe Mihai Eminescu și Taraș Șevcenco într-o zonă unde românii conviețuiesc alături de ucrainenii, tătari, ruși și alte etnii. Câte ar putea fi povestite, dar nu ne-ar ajunge sute de pagini ca să relatăm toate peripețiile din Ucraina prin care au trecut aștriiștii noștri și durerea sufletească la aflarea veștii că statuia lui Eminescu a fost trasă cu tot cu soclul în curtea unei fabrici de la marginea orașului. Dar totul s-a încheiat cu bine și totul a fost o reușită.

Călăuzită de alt vers eminescian: „*Noi amândoi avem același dascăl*”, s-a desfășurat ediția a șasea a Deniilor în anul 2000 pe un traseu: Iași, Cotnari, Hârlău, Botoșani, Vorona, Ipotești, Neamț, Suceava și Republica Moldova: Edineț, Ocnița, Bacova, Chișinău, cu peste 150 de invitați din Macedonia, Bulgaria, Serbia, Republica Moldova, Ucraina și România. Primiți cu căldură de autoritățile din Edineț și Parcova, aștriiștii au donat sute de cărți și manuale pentru școli și biblioteci, au vizitat conacul și grădina cu teiul de pe moșia Condachi de la Ocnița și Parcova, unde a poposit Eminescu în drum spre Odesa și în vacanțe, au asistat la programele artistice prezentate de gazde, au depus jerbe de flori la mormintele înaintașilor aștriiști și nu numai, au omagiat personalitățile locale.

Ediția a VII-a, din anul 2001, „*Nu voi sicriu bogat, nu-mi trebuie flamuri*”, s-a bucurat de participarea a peste 250 de invitați din țară și din afara granițelor, atingându-se țelul de internaționalizare a Deniilor. Centrul acestei ediții a fost mutat de la Iași la București. S-a vizitat mormântul poetului din Cimitirul Bellu, s-au desfășurat simpozioane, conferințe, dezbateri, lansări editoriale, concerte de cântece pe versuri eminesciene. Spectacolul a fost susținut de fanfara „*Crescendo*” și ansamblul din localitatea Buteni, județul Arad. S-a dezvelit o placă comemorativă pe peretele Bibliotecii Centrale Universitare din Piața Revoluției, iar spectacolul „*Vreme trece, vreme*

„DENIILE EMINESCU 1995-2014”, *Astra Salvensis*, 3, p. 199-210

vine”, a fost prezentat de actorii Rodica Mandache și Eusebiu Ștefănescu în sala A. R. C. U. B. Deniile au continuat în Bulgaria, unde au fost vizitate locurile istorice de la Plevna și Grivița și au avut loc întâlniri cu unele asociații „*vlabe, valabe și românești*” din Bulgaria.

A opta ediție a Deniilor (2002), „*Și candela s-aprinzi iubirii pe pământ*” a trecut în Transilvania pentru a evidenția unitatea spirituală și culturală a românilor și legătura lui cu această parte a țării. A debutat la Iași, cu comemorările eminesciene și a continuat în județul Bistrița-Năsăud, unde au fost omagiați George Coșbuc și Liviu Rebreanu. S-au vizitat muzeele și colecțiile muzeale George Coșbuc și Liviu Rebreanu la Hordou, Prislop, Maieru, Năsăud și Bistrița, s-a inaugurat bustul lui Eminescu și s-a vizitat Muzeul Grăniceresc. De asemenea, s-a ridicat bustul lui Eminescu la Beclean. Ambele busturi au fost donate de dr. Traian Dascăl din Năsăud, un mare binefăcător al ASTREI. În încheierea deniilor s-au întins hore ale înfrățirii ca în toate celelalte ediții și s-a hotărât ca în anul următor ASTRA să treacă Dunărea în Serbia și pe Valea Timocului sârbesc și bulgăresc.

Ediția a IX-a (2003), desfășurată sub genericul „*Și de-i vremea bună, rea, mie-mi curge Dunărea*”, s-a desfășurat în colaborare cu Despărțământul Săcele-Brașov, Societatea Culturală de Limbă Română de la Novi Sad, și ASTRA Coștei și Muntenegru. După comemorările de la Iași, Deniile autrecut în Transilvania, la Brașov și Săcele, unde s-a dezvelit statuia lui Mihai Eminescu, au trecut prin Țara Făgărașului unde sunt rădăcinile moșilor Eminovicilor, la Sibiu, unde se află din 1861 până azi sediul central al ASTREI și de la Timișoara, aștrăștii au trecut în Serbia.

Programul a început la Coștei, unde s-a oficiat Te-Deumul și după câteva alocuțiuni ale localnicilor și oaspeților s-a desfășurat un microrecital cu versuri ale lui Mihai Eminescu și un concert de fanfară. A continuat la Vârșeț la Casa Butoarcă, care va fi sediul „Bibliotecii Andrei Șaguna”, apoi la liceul din Vârșeț, unde membrii Cenaclului literar „Tinere condeie” au susținut un frumos spectacol dedicat poetului. După o vizită la Casa de editură și presă din Parciova, participanții au fost primiți la Primăria din Parciova. La Klek s-a sfințit cimitirul românesc de către episcopul Daniil și s-a oficiat un Te-Deum la mormântul primului deputat român în Dieta de la Pesta, Lazăr Gruescu. La Torac s-a vizitat Casa Etnos și aștrăștii s-au întâlnit cu membrii Asociației de Etnografie și Folclor. La buna desfășurare a Deniilor a contribuit și Departamentul Minorităților din Guvernul Serbiei și a participat Ambasadorul României în Serbia. La această ediție s-a vorbit, s-a cântat și s-a recitat în limbile română, sârbă, bulgară, maghiară și suedeză.

În 2004, ediția a zecea „*Ștefane Măria Ta, Tu la Putna nu mai sta*”, a fost o ediție jubiliară, la împlinirea a 500 de ani de la moartea lui Ștefan cel Mare, deci a fost dedicată și marelui voievod Ștefan și lui Eminescu și a avut invitați un mare număr de români din țările din jur, iar programele artistice au fost susținute de ansambluri folclorice și formații de muzică ușoară din Iași, Putna, Suceava, Chișinău și Soroca. Pe lângă manifestările oficiale de la Putna, aștrăștii au vizitat expoziții, muzee, au participat

Ana FILIP

la lansări de carte, au cântat pe versurile lui Eminescu, au audiat concerte de fanfară și programe folclorice susținute de formațiile amintite mai sus.

Ediția a 11-a, „*De la Nistru pân' la Tisa*”, în 2005 a debutat la Iași cu comemorarea poetului, depuneri de coroane și vizite la Complexul Muzeal Moldova-Iași, Muzeul „Mihail Sadoveanu”, „Bojdeuca din Țicău”, a lui Ion Creangă – marele prieten al lui Eminescu, în care acesta a poposit adeseori și a stat la sfat cu „*fratele*” său, la Casa de Cultură „Mihai Ursachi”, s-au marcat 10 ani de apariție a *Revistei Române – Revistă a Românilor de pretutindeni*. Activitățile au continuat la Chișinău, unde s-au donat sute de cărți la Biblioteca „Onisifor Ghibu” și CD-uri cu muzică pe versuri de Eminescu și cu muzică populară din toate zonele țării. În organizarea Deniilor de peste Prut s-a implicat Despărțământul „Mihai Eminescu” din Strășeni și Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova. După vizitarea Mănăstirii Căpriană și a altor monumente și locuri istorice din zonă, ediția s-a încheiat cu mult succes.

„*Te salut, Romă mică!*” (2006), s-a intitulat a douăsprezecea ediție a Deniilor eminesciene la care au participat delegați din Republica Moldova: Căușeni, Tănătai, Ștefan Vodă, Ermoclea, Onițcani, Criuleni, Strășeni, Edineț, Parcovă, Cahul, Macedonia, Ucraina și Serbia.

Deniile au început la Iași cu comemorarea și depunerea coroanelor de flori. Domnul prof. univ. dr. Alexandru Husar a susținut o conferință intitulată „*Eminescu și Transilvania*”, prezentând peregrinările lui Eminescu prin ținuturile de peste munți, iar Liviu Papuc a prezentat ultimul număr al *Revistei Române* și a distribuit câte o revistă fiecărui participant. De asemenea, a fost lansată publicația tinerilor aștrști, „*Constelații ieșene*”, coordonată de Mircea-Cristian Ghenghea. A doua zi, participanții au pornit pe traseul Iași, Târnăveni, Blaj, Alba-Iulia. La Târnăveni, elevii Liceului Teoretic „*Andrei Bărseanu*”, au prezentat un bogat recital de poezie și muzică, din versurile lui Eminescu. La Blaj, în 23 iunie 2006 s-a sfințit Monumentul „*Popasul lui Eminescu la Blaj*”, operă a sculptorului Ion Căndea din Sibiu și s-au vizitat școlile Blajului, dealul cu Crucea Iancului și teiul, plantat în amintirea lui Eminescu. În ziua următoare, participanții la Denii au sosit la Alba-Iulia, unde au fost întâmpinați cu deosebită ospitalitate de către autoritățile locale și de către Ips. Andrei Andreicuț, la Catedrala Reîntregirii Neamului. Apoi au fost vizitate obiectivele turistice: Cetatea medievală, Muzeul Unirii, Sala Unirii, Celula lui Horea și Crișan și locul din temniță unde au fost închiși Avram Iancu, și Ecaterina Varga, după care participanții au fost invitați la Festivalul Cetăților Dacice. Sunt greu de descris emoțiile pe care oaspeții din afara granițelor țării le-au avut pe parcursul deniilor.

În anul 2007, ediția a treisprezecea, sub genericul „*Iar rața ei abia acum, luci vederii noastre*”, a Deniilor eminesciene, a început în „Aula Magna” a Universității „Al. I. Cuza” din Iași și au continuat cu manifestări omagiale: depuneri de coroane, microrecitaluri pe versuri eminesciene etc. S-a plecat apoi la drum și pe traseu s-au vizitat obiective turistice și locuri pe unde au trecut pașii poetului: Biserica Sfântul Gheorghe din Hârlău, Muzeul Unirii, Muzeul Vinului și al Viței de Vie, Casa

„DENIILE EMINESCU 1995-2014”, *Astra Salvensis*, 3, p. 199-210

Memorială „N. Iorga” din Botoșani, Biserica Uspenia, unde a fost botezat Eminescu, Casa copilăriei poetului de la Ipotești, Lacul de Argint. Trecând Carpații prin locuri de o frumusețe deosebită, am poposit la Alba Iulia și Blaj. Peste tot s-au făcut lansări editoriale, întâlniri cu aștriiști locali, s-au prezentat programe artistice. Ultimul popas a fost la comunitatea românilor din Giula, unde a avut loc o manifestare care i-a impresionat pe românii de acolo și în acest fel s-a stabilit o punte de legătură a ASTREI cu etnicii români din localitate. Programul artistic prezentat a fost primit cu aplauze și au plăcut atât poeziile, cât și cântecele și dansurile românești.

„*Suntem români și punctum*”, s-a intitulat ediția a paisprezecea din 2008, care a străbătut itinerariul: Iași, Botoșani, Alba-Iulia, Cernăuți, Herța, Hotin. După festivitatea de deschidere s-au desfășurat acțiunile de comemorare: Te Deum, depunere de coroane, vizite la Muzeul Eminescu și la bojdeuca lui Ion Creangă. La conferințele ASTREI au participat sute de spectatori, pe lângă oaspeții aștriiști care i-au ascultat pe Doru Scărlătescu, Nicolae Crețu, Viorel Hodiș și Alexantru Amititeloaie. Programul artistic a fost prezentat de Ansamblul „Doruleț” și corul „Luceafărul” din Iași, iar recitalul de poezie eminesciană a fost susținut de Cătălina Chelaru și Lăcărmioara Nae. La Botoșani s-au vizitat locurile natale ale poetului, s-au evocat momente din viața lui mai puțin cunoscute, iar programul artistic a fost susținut de Ansamblurile „Balada” din Botoșani și „Mugurelul” din Dorohoi. La Alba-Iulia, participanții au fost primiți de către autoritățile locale și de către înaltele fețe bisericești și apoi au vizitat Cetatea și Catedrala Reîntregirii.

Deniile au continuat la Cernăuți, Herța și Hotin, unde au fost vizitate Casa Aron Pumnul, unde a fost găzduit Eminescu, mormântul lui Aron Pumnul și al familiei Hurmuzachi, Bustul lui Eminescu, unde s-a cântat pe versurile poetului; la Herța s-a vizitat biserica și biblioteca și s-au depus flori la statuia lui Gheorghe Asachi, apoi s-a vizitat cetatea Hotinului. Spectacolul artistic a fost susținut de Ansamblurile „Perla” și „Dor bucovinean”, conduse de un om deosebit, Iurie Levci. Cele cinci zile ale Deniilor au fost pline de evenimente deosebite, trăire intensă în sufletele românilor, oaspeți sau gazde, și hotărârea de a strânge și mai tare legăturile între cei despărțiți de granițele nedrepte, prin vizite reciproce și participarea la festivaluri în țară.

Ediția a cinsprezecea (2009), „*Tu ai ș-acum comoara-ntreagă, / Ce-n suflet pururi ai avut*”, a fost una aniversară și s-a desfășurat la Iași și Alba-Iulia. Comemorarea a 120 ani de la moartea lui Eminescu s-a bucurat de o largă participare a aștriiștilor oaspeți și a ieșenilor care i-au însoțit la Te-Deum și la parastasul de pomenire, la depunerile de coroane la statuia de la baza dealului Copou, apoi la Teiul lui Eminescu și Muzeul „M. Eminescu”. Conferințele „Astrei” au fost susținute de către acad. Alexandru Zub și Mihai Dorin, iar Recitalul liric a fost prezentat de Cătălina Chelaru și Gabriela Lipceanu. Apoi, un frumos eveniment a fost realizat de către cantautorul Radu Ștefan și actorul Gabi Lazăr.

Masa rotundă „*Astra și românii din afara granițelor*”, a prilejuit gazdelor și oaspeților un schimb de experiență în care s-a văzut ce s-a făcut, ce se face și ce trebuie făcut pentru frații noștri de peste graniță. S-au oferit în dar cărți și reviste,

Ana FILIP

vederi și pliante. Spectacolul de la Iași, susținut de Anasmbllul de Dansuri „Brăușor Moldovenesc” al Școlii de Arte și Meserii Popricani a încheiat cu succes ziua a treia a Deniilor.

În următoarele două zile, oaspeții au plecat spre Alba-Iulia; pe drum au vizitat numeroase locuri istorice (muzee, mănăstiri, monumente ale naturii), și apoi obiectivele turistice din capitala reîntregirii noastre și împrejurimi, unde sunt atestate treceri ale Luceafărului.

Sub îndemnul „*Fiii tăi să trăiască numai în frăție*”, s-a desfășurat ediția a 16-a a Deniilor, din anul 2010 la Iași, Alba-Iulia și Blaj. La organizarea manifestărilor și-au adus contribuția substanțială Despărțământul „Timotei Cipariu” Blaj și Despărțământul „Eugen Hulea” Alba-Iulia, programul fiind deosebit de bogat. Ca în cazul celorlalte ediții, manifestările au debutat la Iași, cu Conferințele ASTREI, având genericul „*Sub zodia lui Eminescu*”. În cadrul lor au conferențiat conf. univ. dr. Doru Scărlătescu și Antonie Pătraș. Apoi, la cei 160 ani de la naștere, au avut loc multe momente omagiale, culminând cu comemorarea, depunerea de coroane și flori, dar și recitaluri la Muzeul Eminescu și la Teiul lui Eminescu. Alături de invitații din țară au participat mulți invitați din Basarabia, care au adus omagiu ui Eminescu prin recitări de poezii și cântece.

În următoarele două zile, Deniile au trecut munții spre Blaj și Alba-Iulia, cu multe opriri și vizite pe traseu. Programul de la Blaj s-a desfășurat sub titlul „*Mica Romă cinstește popasul Luceafărului*” și a cuprins mai multe activități; vizite la Câmpia Libertății, Catedrala Sfintei Treimi, Reședința Mitropolitană, masa rotundă „Eminescu și Blajul”, în cadrul căreia s-au prezentat multe noutăți despre popasurile poetului la Blaj, microrecitaluri de lirică eminesciană și cântece dedicate lui. Cu multă emoție, participanții s-au îndreptat apoi spre capitala de suflet a românilor, Alba-Iulia. Comemorarea s-a făcut la bustul lui Eminescu sub genericul „*La steana...*”, unde au vorbit poeți, invitați de peste hotare, elevii de liceu, cu toții aducând un omagiu de recunoștință celui ce a avut o activitate atât de prodigioasă. S-au vizitat obiectivele din Alba-Iulia: Catedrala Reîntregirii, Palatul Episcopal, Lapidariumul din galeriile palatului, Sala Unirii și Biblioteca Județeană „Lucian Blaga”, peste tot oaspeții au fost primiți cu căldură, au primit explicații și mici daruri.

Ediția a șaptesprezecea (2011), „*Îmbătat de-un cântec vecinic/ Îndrăgît de-o sfântă rază*”, a trecut din nou hotarele țării, pe un itinerariu ce a cuprins: Iași, Hagimus, Căușeni, Ștefan Vodă, Odesa, Cetatea Albă, Ismail, Cahul. Deschiderea s-a făcut la Iași cu Te-Deum, depunerea coroanelor și a jerbelor de flori la statuia lui Eminescu și la bustul din parcul Copou, unde a avut loc și un recital de poezie și muzică, iar apoi s-au vizitat Universitatea și mai multe obiective turistice din Iași. La Conferințele ASTREI au vorbit despre crearea acesteia în anul 1861, Victor Durnea (*ASTRA- 150*), Mihai Dorin (*A doua modernizare a României. Canonul Eminescian*) și Doru Scărlătescu (*Eminescu între tradiție și modernitate*). Apoi participanții au trecut Prutul și au desfășurat multe acțiuni: s-a vernisat expoziția „Eminescu la Odesa”, s-a dezvelit bustul poetului, realizat de sculptorul Macel Mănăstireanu din Botoșani, donad de către

„DENIILE EMINESCU 1995-2014”, *Astra Salvensis*, 3, p. 199-210

Despărțământul „Mihail Kogălniceanu” Iași în anul 2003, s-au vizitat catedrala, teatrul și falzea. În orașul Ștefan Vodă s-a dezvelit bustul lui Mihai Eminescu, opera sculptorului Mircea Ștefănescu din Iași, în prezența unui numeros public și s-a evocat viața și opera eminesciană, urmând programe artistice prezentate de formații școlare din localitate. La această ediție au participat delegații din Sibiu, Covasna-Harghita, Botoșani, Piatra Neamț, Vatra Dornei, Bârlad, Bistrița-Năsăud, care au donat cărți și reviste mai ales pentru elevi; din Republica Moldova: Criuleni, Onițcani, Căușeni, Ștefan Vodă, din Sudul Basarabiei, din Regiunea Odesa, raioanele Ismail și Tatarbuniar. Cele șapte ediții ale Deniilor s-au încheiat într-o atmosferă de frăție și hotărâre de a duce mai departe idealurile „Astrei”.

În 2012, ediția a optsprezecea „*Voiu să fiu ceea ce suntem – români*”, s-a desfășurat la Iași, Chișinău, Ialoveni, Anenii Noi, Căușeni, Zain, Odesa, Cetatea Albă, Ismail și Cahul. După deschiderea festivă s-a desfășurat Te-Deum-ul și comemorarea lui Eminescu la bustul din pragul casei și la Muzeul Limbii Române. Programul artistic a cuprins concerte corale, recitaluri din lirica eminesciană, vizite la locurile istorice și la obiectivele culturale din Iași, un spectacol folcloric prezentat de Ansamblul „Floarea Soarelui” din Săveni, județul Botoșani. Conferințele ASTREI s-au desfășurat la „Casa Pogor” și au fost realizate de către acad. Al. Zub („*Românii din afara granițelor țării și conștiința apartenenței la valorile culturale europene*”), conf. univ. dr. Bogdan Crețu („*Datoriile criticii față de Eminescu*”. *Repere în eminescologia ultimilor ani*”), conf. univ. dr. Emanuela Ilie („*Imaginarea străinului în publicistica eminesciană*”). A urmat lansarea *Revistei Române*, nr. 2/2012 și distribuirea ei tuturor participanților la Denii, apoi programul artistic susținut de formațiile artistice ale elevilor de la Colegiul Național de Artă „O. Băncilă” Iași, îndrumați de prof. Cristi Lazăr și de fanfara Liceului Teoretic „Principesa N. Dadiani” din Chișinău. Seara s-a încheiat la teiul lui Eminescu din Parcul Copou cu un spectacol muzical-literar susținut de elevii Colegiului „M. Kogălniceanu” din Moroslava și un concert de fanfară. A doua zi, aștriiștii au plecat spre Chișinău unde au fost așteptași de gazde și de un public numeros. S-au depus flori la statuia lui Ștefan cel Mare, la bustul lui Eminescu de pe Aleea Scriitorilor. În parc a avut loc un program artistic susținut de elevii mai multor licee din Chișinău.

La Ialoveni primirea s-a făcut la Liceul Teoretic „Petre Ștefănuță”. Elevii liceului au prezentat un minunat program intitulat „*Dor de Eminescu*”. Într-un sat apropiat, Vășieni, s-a vizitat muzeul de istorie și etnografie „Anatol Condu”, care are o colecție de mare valoare de exponate vechi de peste 250 de ani. Deniile au continuat la Anenii Noi, unde s-au depus flori la Bustul lui Eminescu, s-a vizitat liceul teoretic și centrul cultural ASTRA – Mihai Eminescu. Însoțiți de reprezentanții Centrului ASTRA, participanții au vizitat locul crâncenei bătălii de la „*Cap Pod Nistru*”, de la Șerpești și au depus flori la Memorialul ridicat în amintirea soldaților căzuți acolo. La întoarcere, au participat la Festivalul Folcloric din parcul orașului, intitulat sugestiv „*La Nistru, la mărșoară*”, la care participau formații din toate localitățile din Județ. Au răsunit cântece foarte vechi și se părea că suntem la Festivalul Maria Tănase de la Craiova. Câtă unitate în folclorul românesc de pretutindeni! Seara, aștriiștii au fost

Ana FILIP

invitați să participe la „Zilele orașului Căușeni” și au asistat la programul „Se-ntâlnește dod cu dor”, unde, pe lângă formațiile locale și-au dat concursul și artiștii din ansamblul „Floarea Soarelui” din Botoșani, culegând îndelungi aplauze. S-a plecat spre Odesa cu mari emoții la vamă, dar spre uimirea noastră, am trecut în 17 minute, câștigându-se astfel timp pentru un tur al orașului Odesa. A patra zi am fost invitați la Consulatul României, unde am fost primiți cu multă căldură. S-au depus flori la bustul lui Eminescu aflat într-o nișă în colțu gardului care împrejmuiește clădirea consulatului. S-a vizitat apoi monumentul Eroilor Români din al II-lea Război Mondial, căzuți în regiunea Odesa.

În ultima zi s-a vizitat Cetatea Albă, unde o femeie a prezentat în limba ucraineană istoricul cetății. La remarcă unuia dintre aștrști, „*ce baliverne și și minciuni îndrugă doamna*”, aceasta a sărit ca arsă și, într-o limbă română curată ca lacrima, a spus: „*Ăsta-i adeăvrul, vă place, nu vă place, așa a fost!*”. Deniile au continuat la Ismail. Existau aprobări prealabile să se desfășoare la Universitatea de stat, dar la sosire, totul era închis. Ajutorul a venit de la „*Flotila Mădii Negre*”, unde au fost primiți și pspătați ca la carte demarinari, iar într-un colț al cantinei a avut loc un program artistic, cum rar se întâmplă chiar în țară. Cântece și jocuri românești din mai multe ținuturi, interpretate de tineri elevi și studenți din Ismail și din localitățile din jur i-au uimit pur și simplu pe aștrști prin ținută, interpretare, trăire și prezență scenică. Am aflat că instructorul artistic este inginer, a urmat cursurile Facultății în București și a activat în mai multe formații din țară în timpul studenției, iar la întoarcere a creat acest ansamblu de elită. După program s-a desfășurat tot acolo o masă rotundă la care au participat profesori și studenți de la Universitatea „Bogdan Petriceicu Hașdeu” din Cahul, și reprezentanți ai Despărțământului „Astra” – Iulia Hașdeu.

La întoarcerea spre Cahul, din cauza lipsei indicatoarelor rutiere, cele două microbuze au rătăcit câteva ore bune din noapte printre bălțile Dunării, pe drumuri de nedescris, prin sate ruinate, unde se puteau distinge socluri de statui și bălării. De fapt, aștrștii din țară mergeau pe urmele marelui Ștefan care, în anul 1476, după Bătălia de la Războieni- Valea Albă, i-a urmărit pe turci și i-a alungat psete Dunăre, eliberând robii și recuperând bogățiile jefuite din Moldova. Am trecut pe la locul vestitelor bătălii de la Iezerul Cahulului, Cătlăbuga, Ialpug etc.

La vama Giurgiulești, prin „voința” vameșilor ucraineni am stat 2 ore și dacă printre aștrști nu era și prof. univ dr. Maria Barbă din Cahul, care a parlamentat cu vameșii în limba rusă, rămâneam până a doua zi. Ca să poată trece cele două mașini a fost nevoie să fie mutate cinci tiruri, dar dânsa a procedat cu multă diplomatie, vorbind cu fiecare șofer de tir, „pre limba lui”, în rusă, ucraineană sau română, și cerându-și scuze că-i deranjează din somn. Totul s-a sfârșit cu bine și pe la ora 2 și 30 de minute aștrștii au sosit cu bine la Cahul, unde erau așteptați de gazde; proesori de la Universitatea din Cahul, preoți, aștrști din împrejurimi, reprezentanți ai autorităților locale, cu masa pusă.

Ediția a nouăsprezecea (2013), sub genericul „*Pe drum lung și cunoscut...*” a debutat la Iași și a urmat traseul Galați, Reni, Sărata, Tatarbunar, Ismail și Cahul. Mai

„DENIILE EMINESCU 1995-2014”, *Astra Salvensis*, 3, p. 199-210

întâi s-au desfășurat Conferințele ASTREI, susținute de: prof. univ. dr. Traian Diaconescu („*Eminescu și antichitatea greco-latină*”), prof. univ. dr. Lvia Iacob („*Eminescu în critica actuală*”), și Mario Castro Navarette („*Posibilitatea traducerii lui Eminescu în limba spaniolă*”), au fost urmate de lansarea *Revistei Române și Sud-Vest*, almanah istorico-cultural pentru cititorii de limbă română din Sudul Basarabiei. Slujba de pomenire a poetului a avut loc la Teiul lui Eminescu din grădina Copou și a fost urmată de un program susținut de elevii Colegiului Național de Artă „O. Băncilă”.

În ziua a doua, Conferințele ASTREI au continuat la Galați la Biblioteca „V. A. Urechia”, unde au vorbit prof. dr. Ilie Zamfir („*Eminescu și Galațiul*”), Gheorghe Lateș și prof. univ. dr. Doru Scărlătescu din Iași. Programul artistic „*ai am un singur dor*” a fost susținut de actori și interpreți din Galați și Ansamblul Hudișteanca din Hudești-Botoșani.

În ziua a III- s-a trecut Dunărea și Deniile au continuat la Satu Nore, raionul Sărata și Utconosovca, unde participanții s-au întâlnit cu aștrăștii localnici, au schimbat impresii și au participat la un program artistic prezentat de artiștii amatori de la Ansamblul „Dor basarabean” de la Utconsovoca și Ansamblul „Hudișteanca” din Hudești-Botoșani, în fața unui public numeros. A urmat un concert de fanfară în satul Babeș, raionul Ismail la Monumentul Eroilor din Priul Război Mondial. Ultimul spectacol a avut loc în satul Colibași, Republica Moldova, și s-a încheiat cu o oră a satului în care s-au înfrățit românii participanți la Denii cu localnicii.

Ultima ediție (2014), a douăzecea, „*Ca un Luceafăr am trecut prin lume...*”, s-a desfășurat la Ungheni, Căpriană, Orhei, Orheiul echi și Boșcova. Comemorarea lui Mihai Eminescu la 125 de ani de la trecerea în eternitate a debutat la Biserica „Sfânta Paraschiva” din apropierea Bibliotecii Universitare. Parastasula fost oficiat de către cei doi preoți parohi. Apoi, convoiul aștrăștilor, în frunte cu „Fanfara Hudișteanca” s-a deplasat la Biblioteca Universitară și s-a desfășurat în Aula Mihai Eminescu. În fața unei săli arhipline formată mai ales din tineri au conferențiat prof. dr. Măihă Dorin („*Eminescu între imaginarul colectiv și exigența critică*”) și prof. univ. dr. Traian Cepoiu din București („*Eminescu- coloana vertebrală a timpului său proiectată la plus infinit*”). A urmat un recital „*A eminescianșia*” (de Lucian Teodosiu), susținut de marele actor ieșean Petrică Ciubotaru și grupul vocal „Ihos” al elevilor de la Colegiul „O. Băncilă” din Iași. Programul artistic a fost susținut de formațiile „Palatului Copiilor” din Iași, fiind compus dintr-un moment poetic Eminescu, un moment al ansamblului de viori, dansuri de societate și muzică populară.

Toți participanții au depus covoare și buchete de flori la statuia poetului, s-au fotografiat pe treptele statuii și apoi, o coloană uriașă a urcat dealul Copou în sunet de fanfară până în parc la Teiul lui Eminescu și bust. S-au adunat zeci de oameni care se odihneau în parc și i-au răsplătit pe interpreți cu ropote de aplauze.

În cadrul acestei ediții s-a desfășurat și proiectul transfrontalier „*Carte românească pentru Basarabia*”, prin care s-au donat sute de cărți din toate domeniile și publicații astriste. A doua zi, aștrăștii au fost primiți cu căldură și salutați de Iurie Toma, președintele Consiliului Raional Ungheni, Alexandru Ambros, primarul

Ana FILIP

orașului și Vera Mihăilă, președinta ASTREI Ungheni, iar prod. Ioan Seni din Năsăud le-a mulțumit pentru primire. Elevii școlilor gimnaziale și ai liceelor din Ungheni au prezentat un bogat program artistic inspirat din opera eminesciană, Gheorghe Filip din Miercurea Ciuc a recitat un colaj de versuri, iar prof. dr. Zanfira Dănilă din Iași a interpretat cântecele „*Codrule, codruțule*” și „*Pe lângă plopii fără soți*”. Spectacolul folcloric a fost susținut de două interprete: Olimpia Iacob Bistor din Iași și Maricica Mihoranu-Blcău din Vaslui. S-au depus flori la statuia lui Eminescu din Ugheni. Apoi s-a vizitat frumoasa mănăstire Căpriană, după care membrii grupului folcloric „Mugurașii” din Căpriană au cântat și dansat spre deliciul aștrștilor și a unor localnici sosiți la eveniment.

A patra zi, programul a continuat la Orhei. La Biserica „Sf. Cuvios Vasile de la Poiana Mărului”, s-a desfășurat Sfânta Liturghie de către un sobor de preoți din România și preoții din Orhei și s-a comemorat Mihai Eminescu. După serviciul religios s-a format un lung convoi de localnicii din Orhei, formații artistice din raion și oaspeții din România, care au parcurs drumul prin centrul orașului până la Școala Gimnazială „Mihai Eminescu” pentru dezvelirea bustului poetului. După un mic ritual de binecuvântare, oficiat de preoți, a luat cuvântul primarul orașului Orhei, Vitalie Colun, care a salutat oaspeții și și-a exprimat bucuria să-l primească pe Eminescu la Orhei, mulțumind oaspeților români. Apoi a vorbit sculptorul Mircea Ștefănescu din Iași, autorul bustului. În ritmurile fanfarei de la Liceul Teoretic „Principesa Maria Dadiani” din Chisinău s-au depus la bust coșuri cu flori, buchete, coroanițe, încât în câteva minute bustul și soclul au fost acoperite în întregime de flori. În slaa de festivități a Gimnaziului s-a prezentat un minunat program folcloric susținut de elei și formații vestite din raion. După masă, oaspeții au vizitat complexul Turistic Orheiul Vechi și Mănăstirea Cuurchi.

Ultima zi a Deniilor s-a desfășurat la Boșcana, Onițcani și Strășeni. La Boșcana, domnul Corneliu Filip din Botoșani și-a lansat cartea *Mărturii de la Rmânii din jurul României (Bulgaria, Serbia, Ungaria, Ucraina și Republica Moldova)*⁶. Un moment emoționant l-a constituit întâlnirea cu unul dintre eroii cărții, un român nonagenar care a supraviețuit deportării în Siberia și s-a întors după zeci de ani în satul natal. Primarul i-a decernat titlul de Cetățean de Onoare al localității, iar sala arhiplină l-a aplaudat minute în șir, oferindu-i flori. Au mai fost lansate și *Revista Română*, nr. 75, almanahul *Sud-Vest*, iar poetul Anatol Manolache și-a lansat placheta de versuri „*Grădina mamei*”⁷.

După un tur prin orașul Vadul lui Vodă de pe malul Nistrului, Deniile s-au încheiat și aștrștii s-au întors mulțumiți și fericiți că totul s-a desfășurat într-o atmosferă de cordialitate, frăție și speranță pentru mai bine. Cee 20 de ediții ale Deniilor eminescine, organizate și doncuide de către prof. Areta Moșu din Iași au constituit adevrate sărbători de suflet pentru gazde și oaspeți. În cadrul lor s-au donat mii de cărți pentru copii, manuale, dicționare, opere ale clasicilor români, s-au făcut

⁶ Ediția a II-a, Chișinău, 2014.

⁷ Iași, 2014.

„DENIILE EMINESCU 1995-2014”, *Astra Salvensis*, 3, p. 199-210

schimburi de experiență, s-au vizitat școli, muzee, biblioteci, cetăți, mănăstiri, locuri istorice, cimitire ale eroilor, monumente, s-au inaugurat busturi și statui ale lui Mihai Eminescu, au fost omafiate personalități culturale și locale, s-au desfășurat programe artistice, momente poetice, serbări folclorice, dar mai ales, s-au strâns legăturile de frație cu românii din afara țării care au vizitat România cu ocazia Deniilor și românii au putut să-i cunoască la ei acasă, în regimurile în care trăiesc.

Am relatat doar una dintre activități pe care le-a desfășurat Despărțământul ASTRA „Mihail Kogălniceanu” Iași, fiind participantă la majoritatea edițiilor. Dar ASTRA Iași mai are și alte activități deosebite: *Simpoziioanele Internaționale „Românii din afara granițelor țării*, aflate la cea de-a 16-a ediție, care au început la Iași și au trecut apoi granițele la frații despărțiți de străini; *Tabăra de Cultură și Civilizație Acasă la noi*, aflată la cea de-a 18-a ediție, în cadrul căreia, în fiecare an câte 400-500 de elevi români de peste granițe au etrecut zile de neuitat în țară, vizitând cele mai vestite obiective turistice, istorice, muzee, mănăstiri; *Concursul de Artă Plastică „N. Tonitza”*, pentru copiii din țară și de peste granițe, *Concursul Internațional de Creație Literară și Traduceri Veronica Micle*, aflat la a 17-a ediție; *Concursul de fizică N. Teclu*, și altele.

Cu adevărat, ASTRA își onorează maniera pe pământ, cum spune sugestiv Imnul ei:

„Menire-naltă v-a urzît
În lume Domnul Sfânt
Datori sunteți să vă-mpliniți
Menirea pe pământ...
.....
Cu dreapta-Ți să ne ocrotești
Puternic Dumnezeu
A noastră stea pe bolți cerești
Lucească-n veci, mereu!”.